

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

במדבר
גליון לא (קלד)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושנים לבריאה

שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

הדיוק דחוקים וגזירות (גליון) ד.....
שינוי הלשונות בין מקצתה לעד קצה האחרון ה.....
נגעים באים על לשה"ר (גליון) ו.....
חילול שבת על יציאה למלחמה ח.....
דבר שלפעמים דרכו להימנות אם בטל או לא י.....

נ ג ל ה

הנחה על גבי מקום ד' י.....
המוציא מרה"י לרה"ר בשכחת שבת יא.....

ח ס י ד ו ת

הסדר דבפ"ך ובלבבך לעשותו (גליון) יג.....

ש י ח ו ת

החילוק שבין מצה לייך יג.....
אם המלה טטפת הולך על הפרשיות או על הבתים יג.....

ש ו נ ו ת

השער שבשער בלאט של הרביים יד.....
הערה בספר המפתחות לספרי כ"ק אדמו"ר האמצעי טו.....
שינוי נוסחאות בהקדמת שעה"י "חנוך לנער" טו.....
הערות ללקו"ת פ' במדבר טז.....
הערות ללוח היום יום יז.....

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בגליון הקודם ס"א הקשה הרב מ.ס.ק. בהליקוט לפ' בהו"ב דשם מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א לשון חז"ל "אין לך רשות להרהר אחרי", אשר (א) הלשון "אין לך רשות" מדגיש שבכלל צ"ל מהרהר - להתבונן בטעמי מצות, ורק שבנוגע לחוקים לא ניתנה רשות להרהר. (ב) גם בנוגע לחוקים שוללים רק "להרהר" מלשון מהרהר אחרי כו', שאל יחשוב שזהו חסרון בחוקים לגבי מצות שכלית. אבל גם בחוקים צ"ל ענין הדרשה כו'.

והקשה הנ"ל דלכאורה הדרא קושיא לדוכתה: מהו הלשון "אין לך רשות להרהר אחרי", שמשמעו שבמק"א צ"ל "מהרהר" - הרי הענין דמהרהר אחרי רבו כו' צ"ל מושלל בכל מקום, והול"ל "ואל תהרהר"?

וכפי הנראה הבין הרב הנ"ל שנשיחה אומר ב' פירושים בתיבת "להרהר": (א) מלשון הבנה, (ב) מלשון המהרהר אחרי רבו, ובב' הקטעים בהשיחה שונים במחז"ל זה.

אבל עפ"ז נמצא שב' הקטעים בהשיחה סותרים זא"ז, דבקטע הא' אומר שבחוקים אין צ"ל "מהרהר" - "נשמע" ונבן, ובקטע שבא תיכך לאח"ז מסיק להיפך, שגם בחוקים כן צ"ל התבוננות כו'!

ולדעתי תמוה מאד לפרש כן, ועכצ"ל שגם בקטע הא', כשאומר "אבער אין דעם סוג מצות האט מען דיר ניט געגעבן רשות להרהר אחרי", כוונתו ב"להרהר" היא למש"א בקטע שלאח"ז - "להרהר" מלשון המהרהר אחרי כו'.

ונראה לבאר זה, ובהקדים: הפירוש (טיישט) של תיבת "להרהר" (בנדו"ד) הוא - מלשון המהרהר אחרי כו' (וכן מפרשים גם לבן חמש למקרא). אלא, שהסיבה המביאה את האדם לידי הרהור כזה - ה"ה מה שהאדם מתבונן בשכלו בטיב הדבר ובאם אין הענין מתישב אצלו ה"ה "מהרהר" אחרי'.

וכ"ה בנוגע לחוקים: באם האדם חוקר בהם בשכלו, הרי מצד ענין נגדרי השכל עצמו הי' מוכרח לבא לידי "הרהור", כי בעולם השכל, דבר שהוא היפך השכל אינו "שלם" כ"כ כמו דבר המובן בשכל.

וזהו מה שמבאר בהשיחה דיוק לשון חז"ל "אין לך רשות להרהר אחרי" - ולא "ואל תהרהר": הלשון "אין לך רשות להרהר אחרי" מורה שיש (וצריך להיות) המצב המביא לידי הרהור, וכל הטעם לשלילת הרהור הוא מצד זה שהתורה לא נותנת רשות ע"ז ובמילא מתעכבים מלהרהר (שעושים היפך מכפי שהי' צ"ל).

[כי באם רצון התורה הוא שלא יהי' גם המצב המביא לידי הרהור, כלומר: שהאדם יקיים חוקים רק בכח המעשה שלו ולא ידרוש בהם ככל בשכלו - הרי אין כאן לא שכל ולא הרהור השכל, והול"ל "ואל תהרהר" שהי' שולל כל ענין ההרהור, גם סיבתו].

ומזה ההוכחה שרצון התורה הוא שהאדם ידרוש בשכלו בענין

החוקים ולהתבונן בהם עד שלולא ציווי התורה הי' מוכרח (מצד גדרי השכל) לבוא לידי הרהור, וע"ז מזהירים אין לך רשות להרהר אחרי, אשר למרות זה שהאדם משתמש בו עד כ"כ שיבא לידי הרהור.

[ובאם הוא בדרגא של "חקיקה", הרי זה גופא נפעל אצלו (לא בדרך כפי, כ"א ששכלו גופא לא "ירצה" להרהר)].

הרב ד. נחמנסון
- ברוקלין נ.י. -

ב. בלקו"ש לפ' בהו"ב ש.ז. הערה 32 מתווך כ"ק אדמו"ר שליט"א בין המבואר בתו"א וכו' דצ"ל שמינית שבשמינית גאווה לפסק הרמב"ם דבשמתא מאן דאית בי' ואפילו מקצתה - כי בתחלת העבודה להבטל, צריך להיות ביטול לגמרי (דבלאו הכי הו"ע של ישות כפשוטה), משא"כ ת"ח שהוא כבר בביטול צ"ל (בתחלת עבודתו) שמינית שבשמינית כדי שיוכל לגשת אל העבודה כו'. כן מובן לכאורה מהמשך הענין שם.

ואח"כ מתרץ עפ"ז עוד שני דיוקים: (ב) הא שבשו"ע שינה מלשון הרמב"ם, ובמקום "ואפילו מקצתה" כותב "עד קצה האחרון" (והציון בשו"ע שם להרמב"ם הוא בנוגע לכעס). (ג) הא שרמב"ם עצמו משנה לשונו, שבנוגע לכעס כותב "עד הקצה האחר" ואילו בגאווה נקט הלשון "ואפילו מקצתה" (כנ"ל) ומסיים (בקטע בפ"ע): וכידוע שע"ד הרגיל הרמב"ם "על הרוב ידבר".

אמרז"ל "לא הביישן למד" - ואודה ולא אבוש, שלא יכולתי לפענח את הפירוש הפשוט של הערה זו - איך מתורצים ב' דיוקים אלה ע"פ הביאור בהשיחה ובהערה?

אחד מחברי רצה לפרש שיש חילוק בין הרמב"ם ואדה"ז, שהרמב"ם מדבר רק בתחלת העבודה להבטל, ולכן בנוגע לגאווה אין שום מקום אפילו למקצתה. משא"כ אדה"ז כולל גם דרגות עליונות יותר, שבהן אפ"ל "מקצתה", היינו ת"ה שאצלו צ"ל שמינית שבשמינית. ולכן כותב רק "יתרחק כו' עד קצה האחרון", שלשון זה (לדעת חברי הנ"ל) אינו שולל כ"כ ענין הגאווה כמו הלשון "בשמתא כו' ואפילו מקצתה".

וזהו שמסיים ההערה בקטע בפ"ע "וכידוע שע"ד הרגיל הרמב"ם כו' - שמדיוק לשון ההערה משמע, אשר: (א) זהו הסבר על כל ג' הדיוקים שבהערה. (ב) הדיוק כאן הוא רמב"ם, ולא - אדה"ז (דאל"כ הול"ל "רמב"ם ואדה"ז או "רמב"ם כו'").

אבל פירוש זה לא נראה לי, כי, כמדומני, הלשון "עד קצה האחרון" שולל את ענין הגאווה הרבה יותר מהלשון "ואפילו מקצתה". וכדמוכח מריש הלכה זו עצמה ברמב"ם שם: "ויש דעות... יתרחק מן הקצה האחר עד הקצה האחר... גובה לב שאין דרך הטובה שיהי' האדם עניו בלבד אלא שיהי' שפל רוח ויהי' רוחו נמוכה למאד. ועד"ז בפרק שלפנ"ז בהל' דעות (פ"א ה"ה): "ומי שהוא מדקדק... נקרא חסיד. כיצד? מי שיתרחק מגובה הלב עד קצה האחרון ויהי' שפל רוח ביותר נקרא חסיד". חזינן דהלשון "עד קצה האחרון" מדגיש את הכיוון הכי הפכי כו'.

[באמת, עפ"ז לא הבנתי כ"כ את שני הדיוקים האחרונים שבהערה - השינוי בלשון אדה"ז והשינוי בלשון הרמב"ם עצמו. שהרי בחחלת ההלכה כותב את הלשון "עד קצה האחר" גם בנוגע לגאווה, כנ"ל, ולעיל בפ"א כותב "עד קצה האחרון" - שזהו לשון אדה"ז בדיוק (ולא "האחר").

והלשון "ואפילו מקצתה" מביא הרמב"ם ממה ש"אמרן" (חכמים ואי"ז לשון הרמב"ם עצמו (אף שצ"ע, כי סו"ס הוא הרכב של ב' המאמרים בסוטה שם). משא"כ אדה"ז שלשונו "עד קצה האחרון" אינו העתק לשון חז"ל.

כן להעיר במ"ש בהערה שהציון בשו"ע אדה"ז להרמב"ם הוא בנוגע לכעס - שבסימן קנה סוס"א, שגם שם כותב אדה"ז שצריך להתרחק מגאווה וכעס "עד קצה האחרון", מציין (באות יג שם) על שניהם לרמב"ם הל' פ"ב ה"ג].

אח"כ עלה בדעתי לחרץ את הדיוק הב' (שינוי בין לשון אדה"ז ללשון הרמב"ם), שכוונת ההערה היא, שאדה"ז מפרט יותר כוונת הרמב"ם. ד"בשמתא כו' ואפילו מקצתה" לא בא לשלול השמינית שבשמינית של ת"ח, כ"א דמי שאינו ת"ח צריך להתרחק ממנו עד קצה האחרון, וכהלשון בפנים השיחה אין שצ"ל ביטול בחכלית בלי שום צד של הגבהה כו' (דאל"כ תהי' ישות כפשוטה). אבל עפ"ז אינו מובן הדיוק השלישי - הדיוק בלשון הרמב"ם.

* * *

אגב, ע"פ המבואר בהערה הנ"ל דפסק הרמב"ם קאי בחחלת העבודה, כשהאדם מתחיל בהעבודה להבטל - אולי יש לתרץ הסתירה ברמב"ם, דבפ"א שם כתב דרך חסיד מרחק מגאווה עד קצה האחרון ואילו בפ"ב שם שבגובה לב "אסור לו לאדם לנהוג בהם בבינונית אלא יתרחק כו" (כקושיית הלה"מ) - דיש לומר שהן ב' דרגות שונות מן הקצה אל הקצה: בפ"א שקאי על חסיד, הוא כהמדריגה המבוארת בתו"א שכבר אינו בחחלת עבודתו, וכבר צריך שלא יהי' בו אפילו שמינית שבשמינית, תכלית הביטול. משא"כ בפ"ב איירי בקצה השני, במי שאינו ת"א. וק"ל.

ומדי דברי בענין זה יש להעיר על עוד שינוי בין הרמב"ם ואדה"ז, והוא שבשו"ע שם שלילת ענין הכעס לא באה כענין בפ"ע כ"א בהמשך לשלילת גסות הרוח, כי מדת הכעס "מגסות הרוח היא באה", ע"ש (ועייג"כ שם סקנ"ה סוס"א). משא"כ ברמב"ם שהם ענינים נפרדים. ואולי ג"ז שייך להבנת ההערה.

ד.א.ר.

ברוקלין נ.י.

ג. בגליון כח (קלא) מביא הרב א.י.ב.ג. המבואר בלקו"ש פ' תזו"מ ש.ז. דבלה"ר ישנם ב' ענינים: א) דיבור הבא מחמת קנאה ושנאה וגורם היזק לחבירו. ב) לה"ר - מצד הדיבור עצמו, כגון שמדבר לה"ר ואפי' בלי כוונה. ומביא מה שמבואר בסעי' ו' העונש של נגעים על לה"ר, אינו מחמת ענין הא' שמדותיו הרעות מזיקים להזולת, אלא הוא מצד ענין הב', מחמת הדיבור עצמו, ומתאים למ"ש אדה"ז בלקו"ת דענין הנגעים באים דוק באדם השלם, שפנימיותו הוא בשלימות.

ומעיר ע"ז ממ"ש הרמב"ם בהל' דיעות שם (פ"ז ה"ד)
וז"ל: ויש דברים שהן אבק לה"ר. כיצד מי יאמר לפלוני שיהי'
כמות שהוא עתה... וכל המספר בטובת חבירו בפני שונאיו הרי זה
אבק לה"ר... וכך המספר לה"ר דרך שחוק ודרך קלות ראש כלומר
שאינו מדבר בשנאה. הוא ששלמה אמר בחכמתו כמתלהלה היורה זקים
חצים ומות ואמר הלא משחק אני. וכך המספר לה"ר דרך רמאות
כו' עכ"ל. משמע מזה דכשמספר לה"ר דרך שחוק וקלות ראש ואינו
מדבר בשנאה (דוגמת אופן הב' בלי כוונה) הרי זה רק אבק לה"ר,
ואילו מסתימת לשון הרמב"ם בהל' טומאת צרעת שם "המספר בלה"ר
משחנות קירות ביתו" משמע לכאן' דסב"ל דגם מחמת אופן הא'
(שמדבר בשנאה וכו') נגעים באים? עכ"ל בגליון שם.

והנה לענ"ד שכל השאלה בטעות יסודה. והוא דכנראה שהרב
הנ"ל הביין דב' אופנים המבוארים בהשיחה הם: א) מדבר בשנאה
(שהוא לה"ר גמורה) - וענין זה מבואר בהל' דיעות, ב) שאינו
מדבר בשנאה (אבק לה"ר) - וענין זה מבואר בסוף הל' טומאת
צרעת.

אבל כד דייקת שפיר בס"ד מבואר דלא כן הוא אלא דב'
האופנים הם (בתרגום מל' השיחה) א) "דיבור לה"ר גורם היזק
למי שמדבר עליו, והיינו דעיקר החסרון בזה הוא שלה"ר שלו
מביא ומזיק את השני". ורק במוסגר מביא שם שהדיבור לה"ר
("וועלכער קומט פון די מדות רעות פונעם מדבר - ער האט קנאה
ושנאה, א.ז.וו.") וכך להלן שם ("ארויס זיינע מדות רעות")
כחוב במוסגר, כי עיקר הדיוק כאן הוא לא שמדבר בשנאה, אלא
שמדבר דיבורים שמזיק לחבירו (אלא שע"ד הרגיל דיבורים אלו
באים מצד מדות רעות שלו ולכן כ' כ"ק אדמו"ר שליט"א, אבל
במוסגר). וענין זה דלה"ר מדבר הרמב"ם בהל' דיעות.

ב) "לשון הרע מצד הדיבור עצמו, דכשאדם מדבר לשה"ר
אפי' שלא בכוונה וכו'", (והיינו שאין בזה הענין דהזק
לחבירו) "הדיבור עצמו שלעפס אים אריין אין רע". וע"ד ענין
זה מבואר בהל' טומאת צרעת שע"ז באים נגעים כמבואר בהשיחה
בארוכה.

ועפ"ז מובן דגם מש"כ הרמב"ם שם פ"ז ה"ד "וכן המספר
בלשון הרע דרך שחוק וקלות ראש כלומר שאינו מדבר בשנאה כו"
הוא ג"כ בכלל אופן הא', כיון שגדר ותוכנו הוא שמזיק לחבירו.

[ועפ"ז יומתק: א) מה שהביא הרמב"ם ע"ז "הוא ששלמה אמר
בחכמתו כמתלהלה היורה זקים חצים ומות ואמר הלא משחק אני".
(אף שאין דרכו של הרמב"ם בספר היד לבאר פסוקים בתושב"כ).
אלא שבזה מתבאר גדר זה שבלה"ר שתוכנו באמיתיות הוא ההזיק
לחבירו, אלא שבגלוי אי"ז ניכר כיון שמדבר "דרך שחוק וכו"
שאינו מדבר בשנאה", ולכן צריך ע"ז שלמה. בחכמתו" שמכיר
שבאמת הוא "יורה זקים חצים ומות".

ב) שהוסיף הרמב"ם שם בה"ה "והמספר דברים שגורמים אם
נשמעו איש מפי איש להזיק חבירו בגופו או בממונו ואפי' להצר
לו או להפחידו הרי זה לה"ר". שזהו עוד אופן קל יותר שלא רק

שאינו מדבר בשנאה, אבל סו"ס אומר לשון הרע דרך שחוק ודרך קלות ראש או דרך רמאות שמזיק באופן ישר את חבירו ושלמה בחכמתו מגלה שבפנימיותו זהו תוכן דיבורו, אלא שבאמת אין כוונתו כלל להזיק את חבירו, אבל מכיון שדברים אלו גורמים (אם נשמעו איש מפי איש) הִזְזָק לחבירו "הרי זה לה"ר". (וכדמוכח מכס"מ שמציין ע"ז הגמ' בשבת לג, ב. בעובדא דיהודה בן גרים, שסיפר דבריהם לתלמידיו או לאביו ואמו ולא להשמיעו למלכות ונשמעו על ידו למלכות (פרש"י שם) [

משא"כ בהל' טומאת צרעת שהמדובר ע"ד הדיבור עצמו.

בסגנון אחר: ב"לשון הרע": ב' פרטים.

(א) גדר "הרע" שבזה, ובזה ב' פרטים, (1) הרע שבו כשמדבר בשנאה, ויש לו מדות רעות כו'. (2) הרע שגורם לחבירו שמזיקו כו'. וכ"ז נתבאר ברמב"ם הל' דיעות.

(ב) גדר ה"לשון" שבזה, אף שאין בזה שום רע, לא מדות רעות (מדבר בשנאה), ולא שמזיק לחבירו, וענין זה מבואר ברמב"ם הל' טומאת צרעת, שמצד ענין זה דוקא נגעים באים כמודגש במעשה מרים שלא הי' בדיבורה ענין של רע, לא בכוונתה (היינו בה בעצמה), וגם לא הענין דהיזק, וכפרטי הדברים שהביא הרמב"ם בהראי' כמבואר בס"ו דהשיחה בפרטיות.

ועפ"ז יש לבאר עוד כמה פרטים ודיוקים ברמב"ם הל'

דיעות שם, ואכ"מ.

[ולהעיר ממה שביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות ש"פ אמור בסיום ספר התניא בב' הפרטים בלה"ר: המבואר בשו"ע ע"ד הפעולה בעולם כו', והמבואר בתניא ע"ד הפעולה בנוגע לנשמתו (אלא דשם מבואר הוא בכללות יותר ובדקות יותר, החילוק דיבור ומחשבה) [.

הרב נ. שפירא

- ברוקלין נ.י. -

ד. בלקו"ש ח"ח פ' נשא (ג) מבאר בסעי' ח' וז"ל: "און דעריבער, בשעת "גוים הקיפו את ארץ ישראל", וואס דאן איז דער מנין פון דעם "יום השביעי" ניט נוגע צו דער מצוה פון שביטה בשבת - היות אז עפ"י תורה דארפן אלע אידן ארויסגיין אויף מלחמה... - איז במילא דאן ניטא די מציאות פון "יום השביעי", און דערפאר איז דא די הוה אמינא פון מכילתא "האל וחללנו מקצחה נחלל את כולה", ווייל דורך דעם וואס "חללו ישראל את השבת" - אלע אידן האבן געדארפט עפ"י תורה דעם שבת מחלל זיין - איז נתבטל געווארן די גאנצע מציאות פון שביעי.

ובהערה 40 כותב ד"פשיטא שאין בזה ההגבלות דארש אשה וגו', שהרי "עזרת ישראל מיד צר שבא עליהם" היא מלחמת מצוה (רמב"ם הל' מלכים דפ"ה) וב"מלחמת מצוה הכל יואיין ואפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה (שם פ"ז ה"ד)". עכ"ל.

ולכאור' צלה"כ: דהנה נח"ל שיש נידון ש"אלע אידן האבן געדארפט עפ"י תורה דעם שבת מחלל זיין", והרי מפורש ברש"י על התורה שלש פעמים, שלפי ההלכה, גיל המלחמה הוא מבן עשרים שנה ומעלה, [דבפ' חשא ל, י"ד מפרש"י בד"ה מבן עשרים שנה ומעלה - למדן כאן שאין פחות מבן עשרים יוצא לצבא ונמנה בכלל אנשים וכן בפ' במדבר א, ג בד"ה כל יוצא צבא - מגיד שאין יוצא בצבא פחות מבן עשרים וכן בפ' דברים ב, יז בד"ה אנשי המלחמה - מבן כ' שנה היוצאים בצבא],

וכן מפרש הרמב"ן במדבר, ובעל "שפתי חכמים" בפ' תשא מוסיף שבין במלחמות חובה ובין במלחמות הרשות אין יוצא פחות מבן עשרים שנה, ולפיכך נאמר הדבר בתורה פעמיים: בתשא ובמדבר.

וגיל הזקנה הוא בפשטות עד בן ששים, [כמו שמבואר במס' ב"ב קכא ב ש"לא נגזרה גזירה (שימותו במדבר) לא על פחות מבן עשרים ולא על יותר מבן ששים, ומכיון שבן, הרי הפסוק של "ויהי כאשר חמו כל אנשי המלחמה למות" מדבר על אלה שהם מעשרים ולמעלה ומששים ולמטה - והם הם אנשי המלחמה, כשם שרש"י כתב ש"אנשי המלחמה" הם "מבן כ' שנה היוצאים בצבא", כך עלינו לומר שהם פחותים מבני ששים שנה].

ראה בכהנ"ל בס' לאור ההלכה להגרש"י צויין ז"ל בערך מי ומי ההולכים (למלחמה), שמביא כמה ביאורים בענין "כלה מחופתה", וכן אם שבט לוי חייב לצאת למלחמה וכן הכהנים. [ולכאורה לפי מכילתא הנ"ל נראה שאף הכהנים והלויים חייבים לצאת למלחמה].

עכ"פ לגבי שאר ישראל, מגיל י"ג עד כ' שנה, מבואר בחומש שאין יוצא למלחמה (ותימה שענין זה לא נזכר בש"ס ובהרמב"ם כמ"ש הרש"ש במס' שבת דף קנב, א), א"כ אין מקרה ש"כל בני חייבים עפ"י תורה לחלל את השבת, דהרי מבן י"ג ולמעלה כבר מחוייב בדיני שבת מדאורייתא, ואין חיוב לצאת למלחמה, א"כ מהו הפירוש בנידון ש"כל בני חייבים לחלל שבת? ומהו ההוה אמינא של המכילתא?

ואולי י"ל ע"ד מה שמבאר בכ"מ דהא דקטנים אינם בני מצוה אפשר לבאר זאת בשני אופנים: א) דאין התומ"צ שייכים אליהם, כי לגדולים דוקא ניתנו. ב) לכל ישראל ניתנה התומ"צ, אלא דקטנים אינם בני חיוב ועונש, דלא בני דעה נינהו.

כן י"ל פה: א) חיוב לצאת למלחמה הוא דוקא מבן כ' עד ששים, ופחות מזה או יותר מששים אין חיוב או ב) כולם חייבים, אבל מכיון שפחות מעשרים אינם חזקים למלחמה (כמו שמבאר הרמב"ן בפ' במדבר א, ג שזה כמו שאמרו בן עשרים לרדוף, וכן עי' במלבי"ם, וראה בהוספות לח"ה ע' 220 בסופו שמבאר שצריכים להיות בדיאיים והזקים בשביל להיות בצבא כפשוטו עיי"ש) לכן מקבלים פטור; ולפי אופן זה, אפשר לומר שבנידון של המכילתא כולם חייבים לצאת למלחמה ולכן נתבטל מציאות של יום השביעי

וזה שאלו פחות מבן כ' ויותר מששים לא הולכים הוא משום ענין צדדי, (כי לא ראויים לזה) אבל בעצם החיוב חל ג"כ עליהם, ולכן אפשר לומר ששבת נתבטל אפי' לגבי אלו שהיו פחות מבן עשרים.

* * *

בהוספות ללקו"ש ח"ח ע' 220 על מש"כ בפנים "מבן עשרים שנה ומעלה" מציין בהערה 9 - במדבר א, ג, א, יח וראה ג"כ תשא ל, יד ובפרש"י שם. ע"כ.

וכן יש להוסיף כנ"ל דברים ב, יז (אף שמובא בפסוק ט"ז) בפרש"י ד"ה אנשי מלחמה.

וכן על הדין שצריכים להיות בריאים לגמרי מציין בהערה 10 - ספרי (ופרש"י) לשופטים כ, א. ומבאר רש"י שאין מחוסר אבר יוצא למלחמה.

ולהעיר שדרשה זו (שמביא רש"י) מופיע בספרי לא על פסוק "כי תצא למלחמה" ב, א, אלא על פסוק "ולא תחוס עיניך וכו'" פרק יט, כא.

מיכאל לוזניק
- ישיבה גדולה ניו הייווען -

ה. בלקו"ש ח"ב ע' 299 (לפ' במדבר) כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א וז"ל "... דערפאר. בשעת א זאך ווערט אמאל געציילט און אמאל ניט, (= כל שדרכו לימנות) האלט ר' יוחנן (און אזוי איז די הלכה) אז דאס ווערט יא בטל ווייל די זאך אליין האט ניט גענוג חשיבות" עכ"ל.

ולהעיר שמ"ש "און אזוי איז די הלכה" - ש"כל שדרכו לימנות" בטל - הוא רק לדעת המחבר ב"ור"ד סק"י ט"א דס"ל דאף "אח שדרכו לימנות" (היינו שתמיד נמכר במנין) ג"כ בטל, ולדעת הרמ"א שם שהביא דעת הפוסקים בדבר שדרכו למנותו תמיד (- אח שדרכו לימנות) אינו בטל דמוכח דבדבר שאין דרכו למנותו תמיד (- כל שדרכו לימנות) בטל וכדעת ר' יוחנן, אבל הש"ך והט"ז שם הביאו כו"כ פוסקים דס"ל דגם דבר שלפעמים דרכו לימנות - כל שדרכו לימנות אינו בטל.

ולהעיר שהט"ז מסיק שם "... ולענין הלכה כיון דמילתא דרבנו היא כדאי הם המחירים לסמוך עליהם במקום הפסד, וכמ"ש רמ"א דלא מקרי דבר שבמנין רק אם לעולם אין מוכרים אלא במנין" עכ"ל.

חיים רפפורט
- ישיבה גדולה ניו הייווען -

ב ג ל ה

1. בגמ' שבת דף ד, א תוד"ה אבל וז"ל: אם ברייתא היא בשום מקום דבעינן הנחה על גבי מקום ד' וכו' ע"כ. משמע מלשונו שחוס' לא ראה כזו ברייתא מפורשת. הוא רק משער מציאותה.

ותימה דלכאורה זו ברייתא מפורשת שמובאת בתוד"ה אמר

בדף ח, א שממנה לומד תוס' דלכ"ע צריך מקום ד' בעקירה והנחה.
ונראה שתוד"ה אבל סובר כמו הרשב"א שחולק על תוד"ה אמר
התלמוד שמברייתא זו אין ראי' למקום ד' בעקירה והנחה.
עי' בחידושי הצ"צ למס' שבת בהחילת פ"א שמבאר מחלוקתם.

פינחס ברוך סטזגובסקי

- תות"ל 885 -

א. בקובץ אהלי תורה חוברת ט' כותב הת' יהושע שיחי' מרזוב
אודות מי ששכח והוציא חפץ לרה"ר בשבת, ושם מסיק שאם לא עמד
לפוש אזי לא יזרוק החפץ ברה"ר אלא ירוץ לרה"י שבא משם
ויניחנו, והיסוד לזה הוא כי סובר כי חצי מלאכה בלא מחשבה
(כמו כאן שעשה העקירה בלא ידיעה שיש אצלו החפץ) וחצי במחשבה
נק' מלאכה שלמה אלא שחצי' בהיתר וחצי' באיסור, וה"ז כמו
שעשה העקירה מבעו"י ועשה ההנחה בשבת (ולכן אסור כאן להניח
החפץ ברה"ר כשנזכר כי עי"ז יגמור המלאכה) אבל סברא זו אינה
מוכרחת כי יכולים לומר כי מאחר שמלאכת מחשבת אסרה תורה א"כ
בלא מחשבה אינה נק' מלאכה כלל לגבי שבת (ואינו ראי' מזה שלגבי
גליח גס בלא מחשבה נק' מלאכה כי אין מזה ראי' לגבי שבת)
וה"ז ע"ד דוגמא כמו שנושא משא ברה"י שאף שנק' מלאכה לגבי
פרת חטאת אינו נק' מלאכה לגבי שבת.

ובפרט שמשו"ז הוצרך לפרש פירוש דחוק מאד שזה שכותב
אדה"ז בסי' רס"ו סעי' יז-יח שאם שכח כיסו עליו משחשכה ויצא
עמו לר"ה, ואט אפטר לשמרו צריך להתיר חגורה והכיס נופל,
שזה מיירי דוקא בעמד לפוש לאחר שיצא מביתו.

וגם מה שכתב שם שאין איסור בחצי מלאכה כשאינה נגמרת
כלל (שזהו היסוד למה שכותב שצריך להביא חזרה לרה"י אף
שעי"ז יעבור ד"א ברה"ר וגם יכניס מרה"ר לרה"י מאחר שאין
כאן עקירה ברשות א' והנחה ברשות אחר) וכותב שם: ולא דמי
להושיט ידו מלאה פירות לרה"ר ששם האיסור הוא שמא יניח
ברה"ר, ולא משמע כן בשו"ע ארה"ז סי' שמ"ח סעי' א'. שקנסוהו
חכמים להיות ידו תלוי' כך עד למוצאי שבת שעבר על דבריהם
ועשה עקירה מרשות היחיד לרה"ר או לכרמלית" א"כ משמע שזהו
גופא האיסור.

ובאמת בלא"ה נמי אחי שפיר, שהרי כל האיסור של שנים
שעשאוהו הוא ג"כ מצד שמא יגמר בעצמו, וכדאי' ברש"י ד"ה פסוק
דאתי לידי חיוב חטאת כגון עקירות שהן תחלת המלאכה דאיכא
למיגזר דילמא גמר לה כו' עיי"ש. וכמו"כ כאן הרי הטעם
להאיסור להושיט ידו מרה"י לרה"ר הוא משום שמא יניח, אבל
הרי זה החשש יש ג"כ במושט ידו למעלה מי' טפחים, ואף על
פי כן לא גזרו מפני שלא עשה חצי מלאכה. וכן יש להביא ראי'
לכאור' מתוס' ד"ה מי קנסוהו רבנו לאהדורה נראה לר"י דגרס מי
אסרוהו כו' והיינו שזהו איסור בעצם ולאכורה מהו האיסור הרי
אינו עושה עקירה מכרמלית, הרי שגם חצי מלאכה נמי אסורה,

וכן יש להביא ראי' מסוף החוט' "ושמא הא דעבדוה כרמלית נמי הוי קנסא ונ"מ דאסור בשוגג או מבעוד יום" והיינו שמאחר שעשו ע"ז דין כרמלית הרי במילא אסור להחזירה גם במקום שאין טעם לקנוס.

ואף שיש להקשות ע"ז שא"כ למה צריכים לעשות אותה ככרמלית ואז יהי' אסור הרי בלא"ה אסור, כי הוא מכניס מרה"ר לרה"י, (ומסביר שד' החוט' שיד הפשוטה לרה"ר הוי מקום פטור, אבל אינו משמע כן מהמ"מ בשו"ע אדה"ז) וכך משמע מדברי רש"י ד"ה בשוגג לא קנסוהו כו' "וחזרת ידו אינה אפי' שבות" וכמו שמביא הנ"ל, וכך בכלל הרי יגרסת רש"י וכך הובא בשו"ע "קנסוה" הרי שבלא קנס לא היו אוסרים להחזיר גם למ"ד שיד הפשוטה הוי כר"ה, וכמ"ש כ"ז הנ"ל, ואפשר שדוקא כאן שיש צער גדול להחזיק היד כל הזמן לכך בלא הקנס או האיסור שאסרו כאן ביחיד לעשות את היד ככרמלית לא הי' אסור להחזיר. (ויל"ע בזה).

אבל באמת היו יכולים לפרש כאן לאידך גיסא היינו שבאמת אין להחזיר מרה"ר לרה"י כשאין עקירה, וכאן היא השאלה אם אסרוה או קנסוהו שתהי' ככרמלית היינו שיהי' כמו שעוקר כרמלית (כי בל"ז למה צריכים ליתן ע"ז שם מיוחד "כרמלית" הרי בלא"ה הוי ר"ה לדעה א'). ואף שלהושיט מרה"י לרה"ר יש איסור ובנ"ל, הרי יש לחלק שכשמוציא מרה"י לרה"ר יש חשש שמא יניח אבל כשמחזיר בחזרה הרי אין כל חשש.

אבל באמת יש להביא ראי' מהא דהי' קורא בספר על ראש הגג ונתגלגל הספר מידו 'משהגיע 7 טפחים גיללו על הכתב" הרי שאסור גם להחזיר (ואף שהנ"ל מפרין זו הראי' כי הרי כאן יש טעם שמא יפול הספר מידו ויביאנו אצלו, הרי כנ"ל כל האיסור של שנים שעשאוהו הוא מצד שמא יעשה א' כולה, והראי' שהרי אם לא הגיע 7 טפחים מותר להחזירה אף שגם שם יש החשש שמא יפול כולו ויביאנו אצלו, אלא משום ששם לא הי' חצי מלאכה אבל יש לומר שדוקא כשהגיע 7 טפחים, ואם יתירו לו להחזיר יחשוב שמותר להחזיר גם כשנפל כולו, משא"כ כשלא הגיע 7).

ובאמת יש להביא ראי' לשאלה הנ"ל, משו"ע אדה"ז סי' שמ"ז סעי' ו' וז"ל: ואם הוא עומד ברה"י וחבירו ברה"ה והניח החפץ ביד חבירו והיא גבוהה למעלה מעשרה שהוא מקום פטור... ואפי' אם מניחו במקום פטור שהוא למטה מעשרה הרי נעשה ע"י שניהם סלטול מרה"י למקום פטור דרך אויר ר"ה ואפשר שיש בזה ג"כ איסור של דבריהם כמו במסלטל מרה"י לרה"י דרך אויר ר"ה, ע"כ. הרי רואים שגם אם לא נעשה ע"י שניהם מלאכה שהרי היתה רק העקירה ברה"י, אבל ההנחה היתה במקום פטור, ואעפ"כ אסור, ואא"ל הטעם משום שמא יניח כי לא שייך לא בהראשון ולא בהשני כי אצל הראשון לא היתה היד מעולם ברה"ה, ואצל השני היתה העקירה שלו ברה"ר (כי לגבו גם כשהיד למע' מעשרה נק' רה"ר), ואף שאומר ע"ז "ואפשר" היינו משום ששם כ"א לא עשה גם חצי מלאכה וכנ"ל שהראשון לא הוציא ידו לרה"ר, והשני עשה העקירה

ברה"ו, אבל היכא שעשה חצי מלאכה בודאי גם אם לא נגמרה המלאכה אסור, שעפי"ז מובן שהפסק הלכה בסי' רס"ו "מתיר חגורה והכיס נופל" הוא כפשוטו גם אם לא עמד לפוש.

וגם אם נאמר שכשעשה חצי מלאכה בלא מחשבה, וחצי' במחשבה נק' החצי השני' חצי מלאכה, אעפ"כ מובן למה צריך לזרוק הדבר ברה"ר ולא להביאו חזרה לרה"י מפני הכלל כי שב ואל תעשה עדיף, כי כשיעשה הנחה ברה"י יהי' רק שב ואל תעשה כי תיכף כשעומד נעשה הנחה, אבל כשיוליכנו הביתה ה"ז קיום ועשה.

וזה שצריך להתיר החגורה אינו מפני שצריך להיות ההנחה שלא כדרך (כמו שראיתי באיזה ספר) אלא מפני שהכיס הוא מוקצה ואסור להחזיקו ביד.

הרב פנחס קארץ
- משפיע בישיבה -

ח ט י ד ו ת

ח. בגליון ל (קלג) הקשה הת' ש.מ.ל. אודות הסדר דפסוק, המובא בשער דחניא, כי קרוב... בפיר' ובלבד לעשותו, שהיות שהן כנגד מדו"מ (פיר' - דיבור, ובלבד מחשבה), הי' צריך (לכאוף) הפסוק לאמרם בסדר, בלבד בפיר', לעשותו.

יש להעיר שתי' על קושי' זו הובא (ממאמר ד"ה צעקו וה' שומע (תרלא)) בס' אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע עמוד כ"ה. עיי"ש.

י.ש.

ש י ח ו ת

ט. בהתוועדות דאחרון של פסח ש.ז. (הנחה בלה"ק) כתוב (בס' מט), וז"ל: "...ועפ"ז מובן החילוק שבין "מצה" ל"יין" - שמצה שאין בה טעם, היא בדוגמת ההשפעה כפי שהיא אצל המשפיע (קודם שבאה באופן של הבנה והשגה (טעם) בכלי המקבל בפועל ממש), ולכן היא במספר ג'; והיין שיש בו טעם, מורה על קבלת ההשפעה באופן של הבנה והשגה (טעם) בכלי המקבל, ולכן הוא במספר ד' (ד' כוונות). עכל"ק.

ולכאורה עפ"ז היינו צריכים לאכול קודם את המצה, כי היא בדוגמת ההשפעה כפי שהוא אצל המשפיע, לפני שבאה באופן של הבנה והשגה (טעם) להמקבל. ואח"כ היין, בדוגמת השפעה שהיא כבר אצל המקבל?

שניאור זלמן בלומנפלד

י. בהתוועדות די"א ניסן ש.ז. בהשיתתה שהי' לאחר המאמר (סרט הקלטה 7) אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: די חקירה הידוע צו מצות תפילין איז דאך אנגעזאגט געווארן אין פ' בא איידער שמע והי' אם שמע איז געווען מער ניט ווי בעל פה האט מען זיי ניט געקענט שרייבן אין פרשת שבחפילין, צי דעמאלט האבן אידן געלייקט תפילין מיט צוויי פרשיות, ווי עס ווערט טאקע געבראכט אין ראשונים ווי די רשב"א וכיו"ב, און זיי האלטן אז די

ארבעים שנה ביוזמ' האט געזאגט די שמע והי' אם שמע, און עס איז געווארן כחוב לך את הדברים האלה, האט מען אנגעשריבן די צוויי פרשיות, האט מען נאר געלייזט ב' פרשיות, וואס דאס איז ניט מתאים מיט פרש"י וואס רש"י איז מעתיק אויף סטפת אז דאס איז סט-בכתפי, און פת באפרקי, איז דאס ארבעה פרשיות כמדובר אמאל בארוכה, ע"כ תוכן השיחה.

וא"כ רואים מהשיחה הנ"ל שרש"י לומד שטפת הולך על הד' פרשיות, ולא מדבר בענין הבתים.

ויש להעיר מלקו"ש ח"ט ואחחנן ב' ע' 51 וז"ל: "...משא"כ אין אונזער פרשה שטייט "וקשרתם (לאות) גו' והיו (לטוטפות גו') לשון רבים - מען דארף זיי אנבינדן "לאות (על ידך)" און זיי דארפן זיין "לטטפת (בין עיניך)" - און דאס גייט אויף "הדברים האלה", די פרשיות אין וועלכע עס שטייט די מצות תפלין, וואס די פרשיות זיינען רבים.

און דעריבער איז אין פ' בא רש"י מפרש דעם נאמען "סטפת" על שם הבתים און אין אונזער פרשה - על שם הפרשיות:

וממשיך שם: דערפאר לערנט רש"י אין פ' בא, אז דער נאמען "סטפת" איז "ע"ש ארבעה בתים", ד.ה. - לויט פרש"י זה א חידוש: אין צוויי בתים זיינען געלעגן די צוויי פרשיות, "קדש" און "והי' כי יבאך", און צוויי בתים זיינען געווען אן פרשיות.

וא"כ רואים שרש"י לומד שטפת הולך על הבתים שיהי' ד' בתים ולא על הפרשיות.

הרב מנחם יעקב הכהן ליפשיץ
- ברוקלין נ.י. -

ש ו נ ו ת

לא. בס' אגרות קודש מאת כ"ק אדמו"ר הרשב"ב נ"ע (ח"א) נדפס בה"שער בלאט" בראשיתו "קובץ שלשלת האור" - ותמוה ואולי ישנו איזה דיוק בזה) שלא הציגו שם שזהו "היכל שביעי" וגם לא הציגו איזה שער הוא הספר הנוכחי? דלכאו' בכל ספר מרבתינו נשיאינו שיש שם קובץ שלשלת האור יש שם גם "ההיכל" וה"שער" וכו'.

כפי הנראה נעתק השער-בלאט דס' הנ"ל מהשער-בלאט של "אגרות-קודש" מאת אדה"ז, אדהאמ"צ ואדמו"ר הצ"צ, אשר גם שם נדפס "קובץ שלשלת האור" מבלי "היכל" ו"שער". אבל שם הטעם ברור לי שהוא מפני שהס' הוא מג' רביים (ובמילא ג' היכלות ושערים שונים), משא"כ אגרות אדמו"ר הרשב"ב הם רק "היכל שביעי ושער שמיני".

(כן להעיר שגם בס' "מאה שערים" שהוא ג"כ מג' רביים ישנו רק "קובץ שלשלת האור").

בסוף קונטרס מפתח מאמרי וספרי... אדמו"ר הרשב"ב נ"ע (שי"ל בתש"ס) ע' 60 (וכן בסוף קונטרס' חנוך לנער) ישנו רשימה

מפורטת איזה שער שייך לאיזה ענין (לדוגמא: שער ששי הם על המאמרים שי"ל מאדנ"ע, שער שביעי - תורת שלום, ס' השיחות וכו').

ולכאור' עפ"ז יש לקבוע שהאגרות שי"ל ז"ע הם: היכל שביעי שער שמיני. ולפלא שלא הציגו א"ז על השער.

* * *

בס' הנ"ל: העירני חכם אחד שי': בע' שכז, מכ' קלט; .."כבר כתבתי לכ' שהבחורים ילמדו משעה ז' עד ט'..." ואח"כ במכ' קמ: "בדבר הבחורים יכולים להתחיל משעה ז'..שעה ט'".

- אשר לכאור' ברור שבמ"ש "כבר כתבתי" במכ' קלט מתייחס למכ' קמ ולפ"ז הי' צ"ל מכ' קמ לפני מל' קלט!

ש.ב. פרידמאן

- ברוקלין נ.י. -

יב. ז"ע יצא לאור ספר המפתחות לספרי אדמו"ר האמצעי - ויש להעיר בו הערה כללית שחבל אשר לא העירו עלי' בהקדמה:

המפתח על הספרים קונטרס ההתפעלות, שער היחוד חלק א' והקדמה לדרך חיים - אינו על הספרים עצמם לאדמו"ר האמצעי אלא על הביאורים שלהם לר' הלל מפאריטש.

כלומר: עורך המפתחות השתמש בספר "לקוטי ביאורים לר"ה" בשביל קונטרס ההתפעלות, ובינתיים ערך גם מפתחות על הביאורים לקונטרס זה ולשער היחוד.

ומשום כך יצא לו ספר בפ"ע בשם "הקדמה לדרך חיים", למרות שאי"ז אלא ביאור ר"ה על ההקדמה, הנדפס בסוף לקו"ב הנ"ל. ובזה יובנו כמה דברים בלתי מובנים ב"ביטויים בלתי רגילים" וכו'. זהו גם ההבדל בין שהא לשהב: שהא הם ביאורי ר"ה לשער היחוד, ושהב הוא לאדמו"ר האמצעי.

עוד הערה: רובם המכריע של שמות אנשים ומקומות, מקורו אינו בספרי אדמו"ר האמצעי עצמם, אלא ברשימות כ"ק אדמו"ר מהרי"צ הנדפסות בהקדמה לפוקח עורים ונד קודש. - והי' מן הנכון להעיר על כך בהקדמה, היות שבהשקפה ראשונה זה מטעה.

ולסיום הערה פרטית: במפתח שמות ואנשים: "שמואל -

הרשב"א". שמו של הרשב"א אינו "שמואל" אלא ר' שלמה בן אדרת. ובראה שחלה כאן איזו טעות, כי במקום שמצויין שם הובא גם האמורא שמואל. (אבל גם הובא שם ולא נסמן כלל במפתח).

אחד מאנ"ש

- ברוקלין נ.י. -

יג. אינה לידי ס' תורת חב"ד שיצא לאור ז"ע בארה"ק, וראיתי במבוא להספר דבר הצריך תיקון, לכאורה:

בפרק חינוך קטן כחב: מתיאור כה"י (שבסוף ה'חגיג' הוצאת

קה"ת) ומבדיקתם ניתן ללמוד...הקדמת שעה"י ("חנוך לנער")

נמצאת רק בכת"י אחד [בהערה למטה: מס' 1118 בספריית ליובאוויטש]

ושם מופיעה היא כפרק ראשון. עכ"ל.

ומה אעשה. יש תח"י ס' תניא מהדו"ק ומודפס שם "חנוך לנער" עם שינויי נוסחאות מעוד שני כתבי יד! זאת אומרת שנמצא בשלשה כת"י, המסומנים שם: ה (הוא מספר 1118 הנ"ל לפי לוח הסמנים שבריש המהדו"ק), ז, ח.

בתחלה תליתי זה בבדיקת שטחית ומהירה של כתבי היד (שלא נעשית ע"י המחבר), אבל מה נפלאתי לראות ברשימה קצרה של כתבי יד התניא שנדפסה בכל הוצאות התניא משנת תשל"ט ואילך, שמפורש בתיאור כל ג' כתבי היד הנ"ל שמתחילים ב"חנוך לנער".

ואגב: לפי הנוסח שבפנים המהדו"ק שם, צוין מקום התחלת "פרק א" בשורה 4 של חנוך לנער (ובודאי הי' מציין זה כהמבוא אם היתה הבדיקה נעשית כדבעי).

שלמה פנחס שלזינגער
- ברוקלין נ.י. -

ד. בלקו"ת פ' במדבר א, א ועמ"ש לעיל פ' תשא ע"פ זה יתנו: תו"א פו, ג.

העולם - ותשוקתה נפלאה: ראה אוה"ת פנחס ע' א' קכג.

א, ב ממחרת - והיינו בחי' אוהל מועד: ראה אוה"ת ויקרא ע' שכז.

א, ג לפי - כמ"ש במ"א: בכרך 1102 בגוכתי"ק צ"צ נוסף: (בפ' בהר), וראה תניא פרק לא ובילקוט פי' שם.

ושרשם - ומררי הוא ענין המרירות: ראה לקמן שה"ש טו, א שכ"ה בלקו"ת להאריז"ל פ' נשא.

ב, א מאין בחי' ג"ע העליון... שהיא ג"ע התחתון: ראה המשך וככה תרל"ז ע' פח, המשך תער"ב - ג א' ריט.

ב, ב ג"ע העליון הוא מבריאה: קהלת יעקב מע' ג"ע, ראה סה"מ תער"ב - ג א' ריא.

ב, ג ע"פ מצרף לכסף: ראה סה"מ תקס"ג ע' קעז.

ג, א שלהבת - אך עוד זאת: ראה אוה"ת בהעלותך ע' שסז.

ד, ב סד"ה וכל העם רואים: תו"א עד, ג.

ז, ג שתי רוחות מספרות: ראה אוה"ת וארא ע' קצח.

ח, ד ע"פ לא תהי משכלה: תו"א עט, א.

בפ' יתרו ע"פ משה ידבר: תו"א סח, ד.

בד"ה מראיהם ומעשיהם: תו"א סט, ב.

ט, א סד"ה שמאלו תחת לראשי: תו"א פו, ג.

ט, ד בד"ה חכלילי עיניהם: תו"א מז, ג. וראה אוה"ת ויחי

שסח, ב.

י, א ד' מוצאות... גוכ"ק: ראה סה"מ תרס"ו ע' יב.

י, ג ראשית קצירכם.. שעו"ד: ראה באוה"ת ויקרא א ע' קנח.
בד"ה להבין מ"ש בהגדה: לעיל פ' צו יב, ב.
מצרים למעלה: ראה לקו"ש ח"י ע' 428.
היו רואים את הנשמע: ראה לקו"ש ח"ו ע' 120 הערה 6.
יב, ג משנ"ת בפ' לך לך: בחו"א שם.
נשמחן - שהם דברים פשוטים: ראה לקו"ת - טו ע' 329.
בהיות - כי כלל כל המצות: ראה באוה"ת וירא צב, א מה
שהקשה ע"ז. אוה"ת ויקרא - ג ע' תשנ"ח.
יג, א והנה המצות.. (ולכן: מובא באוה"ת בראשית כרך ג
דף תקפז, ב).
יג, ב ועד"ז הוא ההפרש.. מה"י.. יראו את ה': ראה קונטרס
העבודה ס"ג ע' כ' ושם העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א לד"ה ארי'
לא ברא - תרצ"ד. (בקונטרס כד) ד"ה אמר רבה כו' כל אדם תש"ב
(בס' המאמרים אידיש).
יג, ג בראשית נמי לאמר הוא בחי' חכמה: ראה אוה"ת
ואתחנן ע' תכז.
הרב אהרן חיסריק
- ברוקלין נ.י. -

טו. י"ג אדר ב' "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, שרפו
ידיהם מדברי תורה." ראה ד"ה ויבא עמלק, (סה"מ תש"ט, ע' 41)
וכן ד"ה להבין ענין שמח"ת, תש"ו (סה"מ תש"ו, ע' 46).

ג' ניסן "משיעורי אאמו"ר: בכל יום פרשה חומש עם
פירש"י. אמירת תנ"ך בעל פה: קאפ' אחד מתורה וכן מנביאים
וכן מכתובים. פרק אחד משניות.."

ראה גם קידושין דף ל'. עו היכן חייב אדם ללמד את
בנו תורה .. מקרא משנה תלמוד הלכות ואגדות. ובהמשך לזה:
לעולם ישלש אדם ... שלישי במקרא שלישי במשנה שלישי בגמרא.
וראה הל' ת"ת (לאדה"ז) פ"ב, ה"א-ב.

ט' ניסן "ניסן הייזער און געלד איז דער אידישער
רייכטום. דער אידישער אייביקער רייכטום איז, אז מען איז
אידען וואס היטען אפ תורה און מצות, און מ'בריינגט אויף
דער וועלט קינדער און אייניקלאך וואס היטען אפ תורה און
מצות."

ראה שו"ע אהע"ז סי"א, סעי' ד' שע"י בני בנינים מקיים
מצות פו"ר.

כ' ניסן "בדבר התעמולה בענין סהרת המשפחה במושבו
יתבונן בזה: ... הנה בטח היל' מוסר נפשו על זה, והי' מהלל
ומשבח את השי"ת, על גודל החסד לזכותו בזכות גדול כזה. כן
ויותר מכן היא תעמולה זו, שהיא הצלת נפשות ממש."

להעיר מדלקמן כ"ג חשון "דער מיניסטער האט איהם געפרעגט: דאס איז דאך מרידה במלכות? דער צ"צ האט געענטפערט: מורד במלכות איז חייב מיתה בגוף, אבער מורד במלכות שמים איז חייב מיתה בנפש. איז וואס איז גרעסער?"

ס"ז ניסן "גם מי שאין לו אב, ר"ל, אומר לפני מה נשתנה "טאטע איך וועל בא דיר פרעגען די פיר קשיות". וסמוכות לזה, שגם מי שאין לו אב ואם, ר"ל, צ"ל בברכת המזון: הרחמן הוא יברך את אבי מורי כו' אמי מורתי כו'".

ראה (גם) שיעור תניא דיום זה: כברא דאשתדל בחר אבוי ואמי דרחים לון יתיר מגרמי ונפשי כו'.

י"ז ניסן "הרי זה משובח - זה, מורה על מדריגה דקדושה, הנה אלקינו זה - וכל המרבה כו' זה שלו הוא משובח".

ראה גם שיעור תניא דיום שלפנ"ז וכך יום זה: באמירת לה' לנכת כמו ברוך אתה וכה"ג והנה בהכנה זו של מסירת נפשן לה' יתחיל ברכות השחר ברוך אתה.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -

ל ז כ ו ת

הילד מרדכי שיחיו
לאורך ימים ושנים טובות
לרגלי הכנסו לבריתו של א"א ע"ה
ביום ו' כ"ח אייר
תהי' שנת ביאת משיח
שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

* * *

נדפס ע"י הוריו
הרה"ת ר' מיכאל אהרן וזוגתו מרת חנה שיחיו
ז ע ל י ג ז א ן